

Проект: FOI0109

**ПЕРЦЕПЦИЈАТА НА ГРАЃАНИТЕ НА РМ ЗА
ОСТВАРУВАЊЕТО НА ПРАВОТО ЗА СЛОБОДЕН ПРИСТАП
ДО ИНФОРМАЦИИТЕ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР И ОЦЕНКАТА НА
ИМАТЕЛИТЕ НА ИНФОРМАЦИИ ЗА ПРИМЕНАТА НА ПРАВОТО И
ПРОБЛЕМИТЕ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ**

Јануари- Февруари 2009

ИСТРАЖУВАЊЕТО СЕ ИЗВЕДЕ ВО ДВА ДЕЛА:

КВАЛИТАТИВНО ИСТРАЖУВАЊЕ:

Две ФОКУС ГРУПИ во
кои беа опфатени:

1. Граѓани – Општа популација
(27.01.2009)
2. Службени лица - Имати на
информации од јавен
карактер (28.01.2009)

КВАНТИТАТИВНО ИСТРАЖУВАЊЕ:

■ Национално репрезентативен
примерок: **1009** испитаници од општа
популација на возраст од **18+** години

■ **50** професионалци-иматели на
информации од јавен карактер:

- државни институции 20
 - судска власт 5
 - локална власт 8
- јавни претпријатија (јавни установи) 5
 - здравствени установи 2
- лица кои вршат јавни овластувања 3
 - образовни институции 4
 - политички партии 3

Вкупно 50

МЕТОДОЛОГИЈА НА КВАЛИТАТИВНИОТ ДЕЛ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Беа одржани две ФОКУС ГРУПИ во кои беа опфатени:

1. Граѓани – Општа популација (27.01.2009)
2. Службени лица - Иматели на информации од јавен карактер (28.01.2009)

Јануари- Февруари 2009

Структура на фокус групите

СОСТАВ НА ФОКУС ГРУПА – Општа популација

ПОЛ	4 мажи и 5 жени
ОБРАЗОВАНИЕ	средно и високо
ПРОФЕСИЈА	-правник, поротник, државен службеник, лекар, графички работник, вработен во орган на управа, машински техничари

Структура на фокус групите

СОСТАВ НА ФОКУС ГРУПА – СЛУЖБЕНИ ЛИЦА

ПОЛ	4 мажи и 4 жени
ОБРАЗОВАНИЕ	средно и високо
ПРОФЕСИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - правник за односи со јавност во Министерство за образование, - службено лице дирекција за заштита на лични податоци, - правник во центар за информации на општина Карпош, - службено лице во Министерство за правда, - службено лице во Министерството за внатрешни работи, - член на комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации, - службеник за информации во секретаријат за европски прашања, - службено лице во ЈП водовод и канализација

ТЕМА 1: Лична перцепција на граѓаните за важноста на законот

Позитивни ставови

■ Учесниците имаат генерално **позитивен** став за постоењето на овој закон и неговата корисност за граѓаните.

■ Антиципација дека законот ќе овозможи поголема конкурентност и транспарентност во работата на јавните институции, како и брзо доаѓање до потребните информации.

■ Законот има стимулативна улога во подигнувањето на свесноста на граѓаните за нивните права.

Лична перцепција на граѓаните за важноста на законот

Негативни ставови

■ Не обезбеденост на услови за негова имплементација и незадоволство од начинот на кој законот се спроведува во пракса.

- Фрустрираност, нејаснотија и незадоволство кај граѓаните како резултат на:
- бавноста на добивањето на информациите
 - наплаќање на информациите

■ Наплаќањето на информациите и перцепцијата на граѓаните дека оние информации кои се плаќаат се добиваат многу побрзо од останатите укажува на постоење на можна бариера во користењето на правото за слободен пристап до информации

ТЕМА 2: Лична перцепција на граѓаните за медиумската покриеност на законот

■ Кај граѓаните не постои јасно издиференцирана свест за медиумската покриеност на законот. Генералниот став на граѓаните е дека медиумската покриеност на законот е многу слаба што води до недоволна информираност и незапознаеност на граѓаните со нивното право за слободно информирање.

предлози

Кампања на
две нивоа

■ Генерална медиумска кампања во функција на подигање на свеста на граѓаните дека имаат пристап до информации од јавен карактер (ТВ, весници, радио, интернет, брошури итн.)

■ Конкретна информативна кампања во институциите кои директно ќе ги информираат граѓаните за информациите кои им се потребни (постоење на информативен сервис центар/телефонска линија)

ТЕМА 3: Лична перцепција на граѓаните за бариерите во имплементацијата на законот

Потенцијални бариери во имплементација на законот

- Некоректен однос на службените лица – иматели на информации (неманифестирање на доволен степен на почитување и љубезност кон граѓаните)
- Некомпетност и неедуцираност на службените лица

■ Долготраен и макотрпен процес на добивање на бараната информација

■ Само најупорните и оние кои имаат познат кој може да им помогне доаѓаат до бараната информација

■ **НЕМАЊЕ ДОВЕРБА ВО ТРАНСПАРЕНТНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ**

■ **МАЛ БРОЈ НА ГРАЃАНИ КОИ ГО КОРИСТАТ ЗАКОНОТ**

РЕЗИМЕ

ГЕНЕРАЛНИ НАОДИ

■ Граѓаните имаат позитивен став за законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и ја истакнуваат неговата стимулативна улога во подигнувањето на свесноста за нивните права.

■ Не обезбеденост на услови за имплементација на законот и незадоволство од начинот на кој истиот се спроведува во пракса:

- Слаба медиумска кампања
- Неедуцираност и некоректен однос на службените лица
- Бавноста на добивањето на информациите
- Наплаќање на информациите

■ **НЕМАЊЕТО ДОВЕРБА ВО ТРАНСПАРЕНТНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ВОДИ КОН МАЛ БРОЈ НА ГРАЃАНИ КОИ ГО КОРИСТАТ ЗАКОНОТ**

■ **ПОТРЕБА ОД ЕДУКАТИВНА КАМПАЊА КОЈА ОД ЕДНА СТРАНА ЌЕ ГИ ОПФАТИ И ИНФОРМИРА ГРАЃАНИТЕ ЗА НИВНИТЕ ПРАВА, ОД ДРУГА ЌЕ ГИ ЕДУЦИРА СЛУЖБЕНИТЕ ЛИЦА ЗА ЕФЕКТИВНА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ЗАКОНОТ ВО ПРАКСА.**

ТЕМА 1: Перцепција за информираноста на граѓаните со законот

■ Граѓаните не се доволно запознаени со законот, но постои позитивно, нагорно движење во овој процес.

■ Фаза на почетна имплементација на законот – период кога се стекнуваат искуства и се запознаваат сите проблеми и аномалии кои треба да се надминат.

■ Непостоење на релевантен показател за информираноста на граѓаните (бројот на пристигнати жалби, не е објективен критериум за информираноста на граѓаните).

■ Потреба од потемелно запознавање на граѓаните со природата на информациите до кои законот овозможува пристап, со цел да не се создаваат нереални очекувања за законот.

ТЕМА 2: Перцепција на бариерите за имплементација на законот

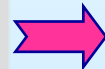
Бариери во имплементацијата на законот – постоење на реална дискрепанца помеѓу она што се декларира како транспарентност и реалната пракса

- Краток грејс период за имплементација на законот
- Ограничен и недоволен буџет за медиумска кампања
- Не постоење на **дефиниран критериум** за избор на службено лице

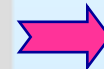
- Неинформирани граѓани
- Необучени и неедуцирани службени лица во институциите

СТРАВ ОД
 ПРЕВЗЕМАЊЕ НА
 ОДГОВОРНОСТ ЗА
 ДАВАЊЕ НА
 ИНФОРМАЦИИ

КРУТ И ОДБИВЕН
 ОДНОС НА
 СЛУЖБЕНИТЕ ЛИЦА
 КОН ГРАЃАНИТЕ

КЛИМА НА
 ЗАТВОРЕНОСТ
 И ИНЕРТНОСТ
 НА
 ИНСТИТУЦИИТЕ

ПОТРЕБА ЗА КЛАРИФИКАЦИЈА И ДЕФИНИРАЊЕ НА УЛОГИТЕ И НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ИМАТЕЛИТЕ НА ИНФОРМАЦИИ

ТЕМА 2: Перцепција на бариерите за имплементација на законот

Предлози за надминување на бариерите во имплементацијата на законот

★ РЕВИДИРАЊЕ
НА ЗАКОНОТ ВО
ОДНОС НА
ДЕФИНИРАЊЕ
НА
ОДГОВОРНОСТА
НА СЛУЖБЕНИТЕ
ЛИЦА

★ ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА
БУЏЕТОТ НА
КОМИСИЈАТА И
ОРГАНИЗИРАЊЕ НА
ЕДУКАТИВНА
КАМПАЊА ЗА
ГРАЃАНИТЕ И
СЛУЖБЕНИТЕ ЛИЦА

★ ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ
НА ЗАКОНОТ ВО
НАСТАВНИТЕ
СОДРЖИНИ ВО
ПРОГРАМИТЕ ЗА
СРЕДНО
ОБРАЗОВАНИЕ СО
ЦЕЛ КРЕВАЊЕ НА
СВЕШНОСТА КАЈ
МЛАДИТЕ ЛУЃЕ

ГЕНЕРАЛНИ НАОДИ

- Граѓаните не се доволно запознаени со законот, но постои позитивно, нагорно движење во овој процес. Постои потреба од потемелно запознавање на граѓаните со природата на информациите до кои законот овозможува пристап, со цел да не се создаваат нереални очекувања за законот.
- Постојење на реална дискрепанца помеѓу она што се декларира како транспарентност и реалната пракса (краток грејс период за имплементација на законот, ограничен и недоволен буџет за медиумска кампања, не постоење на **дефиниран критериум** за избор на службено лице, необучени и неедуцирани службени лица).
- **СТРАВ ОД ПРЕВЗЕМАЊЕ НА ОДГОВОРНОСТ ЗА ДАВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ - КРУТ И ОДБИВЕН ОДНОС НА СЛУЖБЕНИТЕ ЛИЦА КОН ГРАЃАНИТЕ - КЛИМА НА ЗАТВОРЕНОСТ И ИНЕРТНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ – ВРЕЖАН МЕХАНИЗАМ КОЈ Е ПОСЛЕДИЦА ОД ОДНОСОТ ГРАЃАНИН - ДРЖАВА ОД ДОСЕГАШНАТА ПРАКСА ВО ТИЕ РЕЛАЦИИ.**
- Потреба за ревидирање на законот и зголемување на буџетот на комисијата за организирање на информативни едукативни кампањи за граѓаните и службените лица.

КВАНТИТАТИВНО ИСТРАЖУВАЊЕ

МЕТОДОЛОГИЈА

■ **Национално репрезентативен примерок:** **1009** испитаници од општа популација (мажи **50.2 %** жени **49.8 %**) на возраст од **18+** години

■ **Примерок и процедура за селекција:** интервју лице в лице, прашалник и пенкало во домот на испитаникот. Примерокот е дизајниран според податоците од Пописот **2002**, беа избирани околу **6-8** испитаници во секој сектор

■ **7 региони**

■ **150 сектори**

■ **Маргинална грешка +/- 2,44%**

■ **50 професионалци-иматели на информации од јавен карактер:**

државни институции	20
судска власт	5
локална власт	8
јавни претпријатија (јавни установи)	5
здравствени установи	2
лица кои вршат јавни овластувања	3
образовни институции	4
политички партии	3
Тотал	50

■ Теренската работа се одвиваше од **10^{ти}** Февруари до **19^{ти}** Февруари

Структура на прашалникот според познавање на законот за слободен пристап до информации од јавен карактер

СЕКЦИЈА А

Општи прашања за постоењето на законот

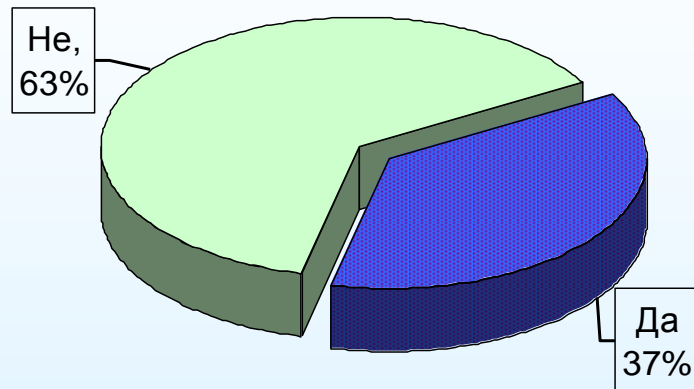
Прашања за испитаниците кои го познаваат законот

Прашања за испитаниците кои поднеле барање за информации од јавен карактер

СЕКЦИЈА Б- Бустер

за испитаници кои поднеле барање или имаат познавања за законот единствено ако испитаникот од репрезентативниот примерок нема никакво искуство со законот

Прашање: Дали знаете дека постои закон за слободен пристап до информации од јавен карактер?

■ Околу 2/3 третини од испитаниците не се запознаени со законот

■ Мажите се повеќе информирани во однос на жените (42% наспроти 32%)

■ Најмалку информирани се лицата кои имаат повеќе од 55 години

■ Испитаниците со високо образование се најинформирани (66%)

■ Испитаниците од Македонска националност се поинформирани (43%) од испитаниците од Албанска националност (23%)

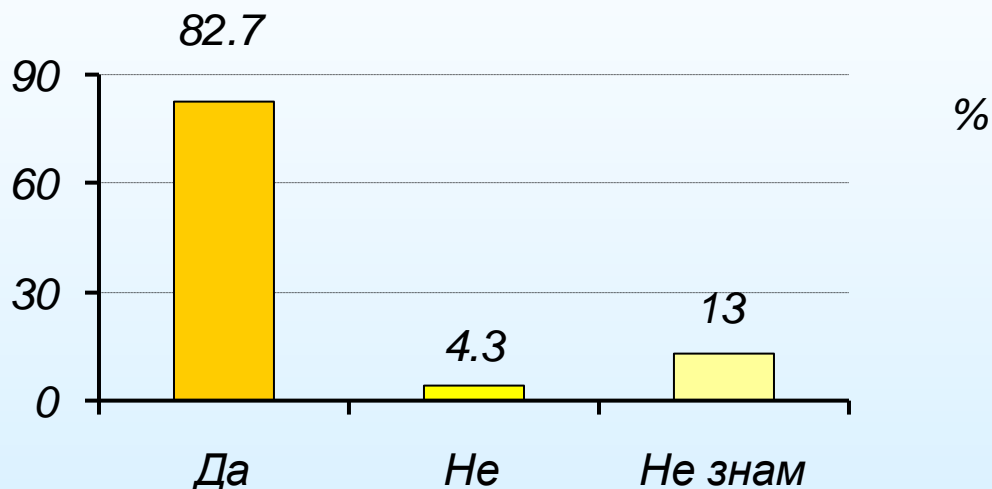
■ Перцепцијата на службените лица за запознаеноста на граѓаните со правото за слободен пристап е дека само 6% се во потполност запознаени со законот, додека 8% воопшто не се запознаени.

Колку граѓаните се запознаени со правото за слободен пристап до информации од јавен карактер?

	Случаи	%
Во потполност се запознаени	3	6.0
Донекаде се запознаени	33	66.0
Донекаде не се запознаени	8	16.0
Воопшто не се запознаени	4	8.0
Не знам	2	4.0
Тотал	50	100.0

■ Запознаеноста на граѓаните со законот изразена поконкретно од страна на имателите на информаците е дека околу 24% сметаат дека значителен дел од граѓаните се запознаени со законот

Прашање: Дали сметате дека е важно постоењето на овој закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер?

■ Околу 83% испитаници оцениле висока важност од постоењето на овој закон додека околу 35% од испитаниците се изјасниле потврдно дека некогаш имале потреба од вакви информации.

■ Без оглед на тоа дали имале или немале потреба од информации испитаниците беа запрашани “што се би превземале за најлесно да дојдат до информација”

■ Оптимистички предзнак за постоењето на законот преставува податокот дека:

- Би поднеле барање (47%)

Второрангирана опција е:

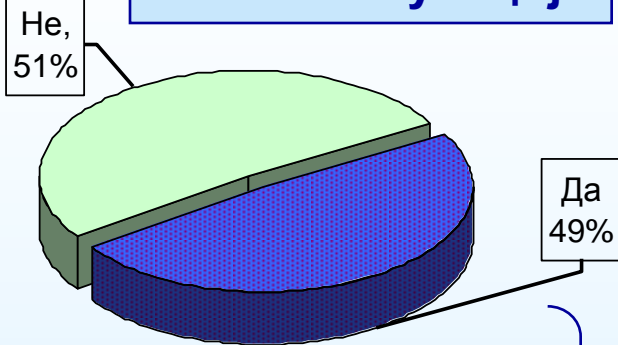
- пријатели, врски (35%)

Потоа:

- Подмитување
- Директен контакт
- Интернет

Прашање: Дали можете да направите разлика помеѓу секојдневни (обични) информации и чувствителни информации од јавен карактер?

Општа популација

- актуелни настани
- економија
- состојба на патишта
- здравство, земјоделие
- за вработување
- комуналии, адреса, ...

обични

- државна безбедност, војска, полиција
- закони
- тендери, финансии
- состаноци од доверлив карактер
- за функционери
- црна хроника, ...

чувствителни

Иматели на информации

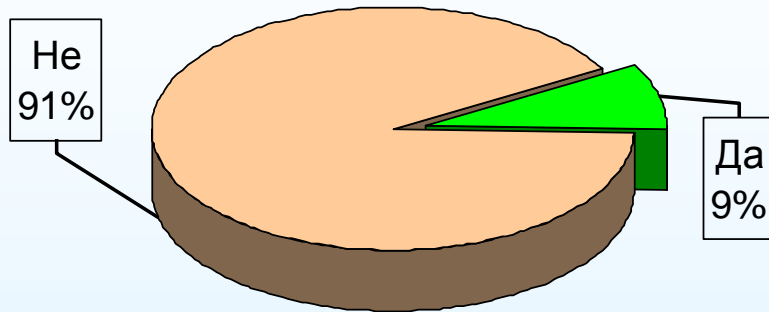

- активности на партија
- информација за фирмите
- информации од оперативен дел
- статистички податоци
- за надлежности на институцијата
- за работа на судовите...

- имоти на граѓани
- класифицирани и државни тајни
- јавни набавки
- инспекциски надзор
- потрошени средства
- истражна постапка...

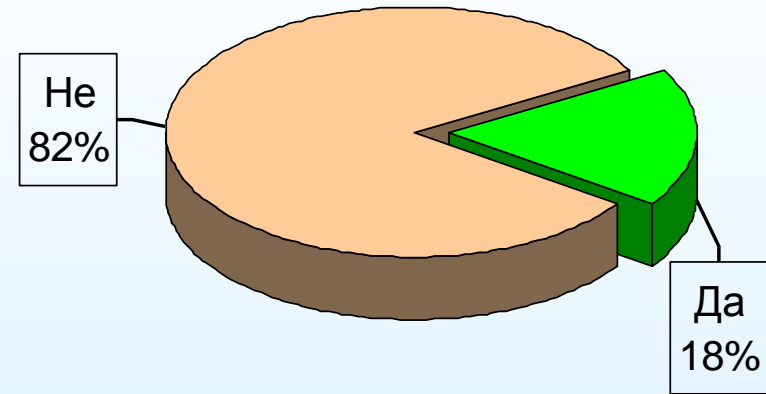
Прашање: Дали сметате дека за информациите од јавен карактер треба да се наплатува паричен надоместок

Општа популација

■ Имајќи ја предвид социоекономската ситуација во РМ, секое дополнително наплатување, дури и за информација од јавен карактер е неприфатливо. Оттаму и високиот процент на негативни одговори (91%) дека не треба да се наплатува паричен надоместок за бараните информации од јавен карактер.

Иматели на информации

■ Службените лица се поупатени во трансакциските прошоци кои ги прават при одговарање на одредено барање/информација, и сметаат дека надоместокот треба да е соодветен на трошоците

■ 79% од испитаниците сметаат дека паричниот надоместок претставува бариера во користењето на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Прашање: Дали сметате дека преку законот на слободен пристап до информации од јавен карактер е можно да излезат на виделина проблемите и аномалиите во работење на институциите?

Општа популација

	Случаи	%
Да	838	83.1 ✓
Не	73	7.2
Не знам	98	9.7
Тотал	1009	100.0

■ Овој податок зборува за очекувањата на граѓаните дека законот ќе помогне да се согледаат сите актуелни проблеми и потешкотии во функционирањето на институциите со што би се зголемила и овозможила поголема транспарентност во нивната работа.

Иматели на информации

	Случаи	%
Да	34	68.0
Не	11	22.0 ✓
Не знае	5	10.0
Тотал	50	100.0

■ Кај 22% испитаници иматели на информации, се огледа став дека законот не е доволно индикативен за да ги изрази сите проблеми и потешкотии на институциите.

Прашање: Дали сметате дека со законот на слободен пристап до информации од јавен карактер се подигнува свеста на граѓаните за нивните права за пристап до информации од јавен карактер?

■ Анализата на резултатите покажува дека законот има силна еволутивна функција во развојот на свеста на граѓаните за нивните права за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Општа
популација **ДА 92%**

Иматели на
информации **ДА 98%**

Прашање: На кој начин сметате дека граѓаните треба да се информираат за законот за слободен пристап до информации ?

■ Првите три позиции на рангирани одговори очекувано припаѓаат на средствата за јавно информирање, односно најголемиот процент се однесува токму на ТВ, радио и весници

■ Во однос на идентификување на конкретниот орган кој што би ги информирал граѓаните за законот најчесто споменувани се : Владата (47%) и Локалната самоуправа (42%)

Прашање: Дали е потребна кампања за запознавање на граѓаните со правата и можностите од законот за слободен пристап до информациите?

	Случаи	%
Да, многу	617	61.2
Да, донекаде	283	28.1
Не	92	9.2
Не знае	16	1.6
Тотал	1009	100.0

■ Висока потреба од лансирање кампања за запознавање на граѓаните со правата и можностите од законот за слободен пристап до информации

■ Околу 29% од одговорите се однесуваат на медиумска кампања и околу 9% се однесуваат на потребата од директни контакти со граѓаните, форуми, трибини и семинари

Прашање: Дали имате чувство дека ако ви треба информација тешко ќе дојдете до неа

	Случаи	%
Да, многу	474	46.9
Да, донекаде	348	34.5
Не	114	11.3
Не знам	74	7.3
Тотал	1009	100.0

■ Верувањето дека институциите се инертни и немањето доверба дека ќе им излезат во пресрет на обичните граѓани кога се работи за давање на информации се огледа во високиот 81% потврдни одговори

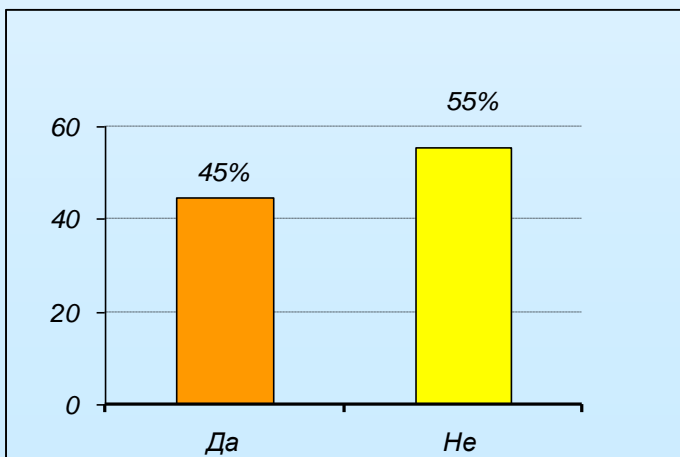
■ Кај околу 11% испитаници владее оптимизам дека на бараната информација институцијата би излегла во пресрет

Прашање: Кои од следниве информации се однесуваат на законот за слободен пристап до информации?

	%	ДА	НЕ	Не знае
Информации за државната власт		72.9	21.8	5.3
Информации за локална власт		82.8	12.0	5.1
Информации за јавни установи		85.5	7.4	7.1
Информации за правни лица		63.7	23.8	12.5
Информации за физички лица кои вршат јавни овластувања		66.8	21.7	11.5

■ Се забележува согласност дека сите 5 понудени опции се однесуваат на законот за слободен пристап до информации со предност кај информациите за јавни установи и информации за локалната власт

Прашање: Дали знаете дека постои Комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации?

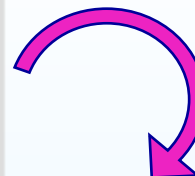
■ За постоењето на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации која што претставува второстепен орган кој е независен во своето работење и во донесувањето на одлуките во согласност со надлежностите утврдени со овој закон, се информирани 45% наспроти 55% анкетирани испитаници кои воопшто не слушнале за постоењето на комисијата.

Законски предвидениот рок за реализирање на барањата

■ Незапознаеноста со законски предвидените рокови за реализирање на барањата на граѓаните (74%) упатува на фактот дека е неопходно известување на граѓаните за рокот во кој ќе им биде одговорено на барањето. Останатиот процент од одговорите на испитаниците се однесува на калкулирање со бројот на потребни денови за реализирање на барањата кои што се движат: до 7 дена (3%), до 15 дена (9%), до 30 дена (12%) и над 30 дена (2%).

■ **Прашање:** Дали знаете кои се иматели на информации и каде се поднесуваат барања?

	%	Да	Не
иматели на информации		32.7	67.3
каде се поднесуваат барања		29.6	70.4

■ За одредените санкции поради непочитување на законски предвидените рокови информирани се 42% од испитаниците. Од нив најголем процент се испитаници со високо образование (45%), претставници од албанската националност (52%) и лица кои припаѓаат на возрастната група од 40-54 г. (50%).

Ефикасност на законот

	%
Многу ефикасен	8.2
Донекаде ефикасен	35.6
Донекаде неефикасен	13.3
Неефикасен	20.4
Сеуште е рано да се каже	13.2
Не знае	9.5

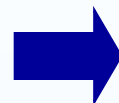
■ Од сите опфатени испитаници кои што се изјасниле дека знаат за законот, околу 44% граѓани (сублимирани одговори многу и донекаде ефикасен) се задоволни од ефикасноста на законот.

■ За крајно неефикасен законот го оцениле 20% од испитаниците, 13% од испитаниците сметаат дека за да донесат заклучок за ефикасноста на законот треба да помине уште време. 10% од испитаниците немаат изграден став во однос на ефикасноста на законот.

■ Од испитаниците кои што се обратиле со барање до имателите на информациите и кои имале можност реално да ја проценат ефикасноста на законот, 35% го оцениле за ефикасен (сублимирани одговорите многу и донекаде ефикасен), 44% го оцениле за неефикасен, на 16% од испитаниците им е потребно уште време за да се изјаснат во однос на ефикасноста на законот и околу 5% иако имаат искуство со законот не можат да ја оценат неговата ефикасност.

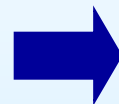
Информираност за законот

■ Најголемиот број на испитанци кои што знаат за законот информацијата ја добиле преку медиумите, при што најчесто повторувани одговори се:

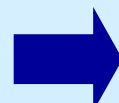
-ТВ	76%
- Пријатели	11%
- Весници	8%

■ Околу 5% од граѓаните опфатени во истажувањето се многу задоволни од медиумската покриеност на законот, наспроти 7% од граѓаните кои изразиле крајно незадоволство.

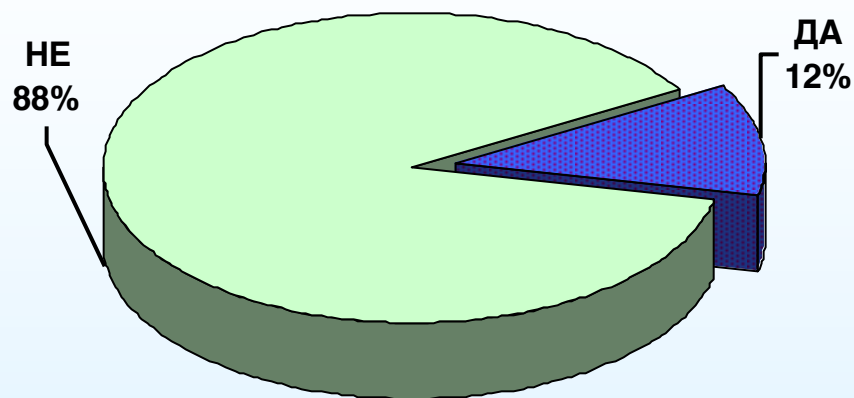
-Крајно незадоволен	6.9
-Незадоволен	31.0
-Делумно задоволен	39.8
-Задоволен	17.5
-Многу задоволен	4.7

■ Повеќе од половина, односно 56% од граѓаните кои претходно се произнеле дека знаат за законот, никаде не виделе, слушнале или прочитале за кампањата за информирање и запознавање на граѓаните со законот,

■ Од оние 44% кои што ја забележале кампањата истакнале дека информацијата ја добиле најчесто преку медиумите (ТВ, весници и радио), потоа преку пријатели и брошури, а најретко преку НВО и фондации.

Прашање: Дали некогаш сте се обратиле до иматели на информации со барање за да го искористите своето законско право за слободен пристап до информации?

■ Од вкупниот број испитаници кои земаа учество во истражувањето (1009) само 44 односно 12% некогаш се обратиле до иматели на информации со барање.

База: САМО ОНИЕ КОИ ПОДНЕЛЕ БАРАЊЕ
(вкупно 59 испитаници) *

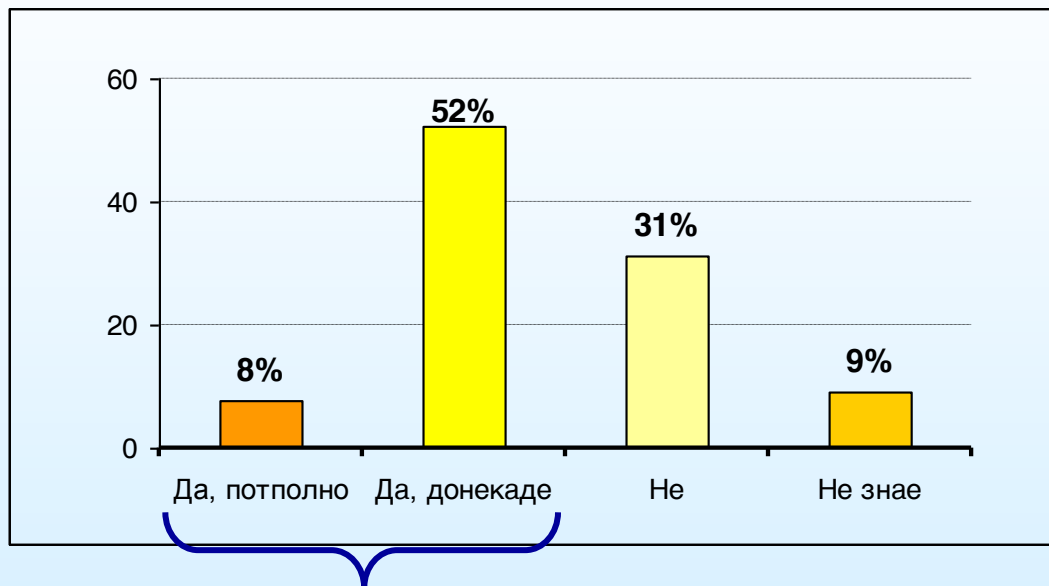
■ Во однос на искуството на испитаниците за времето на чекање за информацијата која ја барале, најчесто повторуван одговор е времетраење од околу 30 дена

■ Испитаниците кои НЕ се во работен однос имаат најголема потреба од информации од јавен карактер и следствено на тоа поднесуваат најмногу барања.

■ Во однос на формата на бараната информација најчесто повторуван одговор е увид, потоа препис на потребните информации, електронски запис, фотокопија и др.

*Базата од 44 случаи добиени со националниот примерок е дополнета со 15 случаи од проширениот-бустер примерок. Вкупна база 59 случаи

Прашање: Дали се обезбедени услови за непречено спроведување на законот за слободен пристап до информации од јавен карактер?

■ Обезбедени услови за непречено спроведување на законот за слободен пристап до информации од јавен карактер

■ Од оние испитаници кои што веќе поднеле барање (59 случаи) до имателите и кои што својот став го темелат на личното искуство, **8%** оцениле дека потполно се обезбедени условите, **34%** дека донекаде се обезбедени условите, **50%** дека не се обезбедени услови и околу **9%** иако имаат искуство сепак не се во можност да ги оценат условите за непречено спроведување на законот

Прашање: Што би направиле ако не ја добиете информацијата која ја барате?

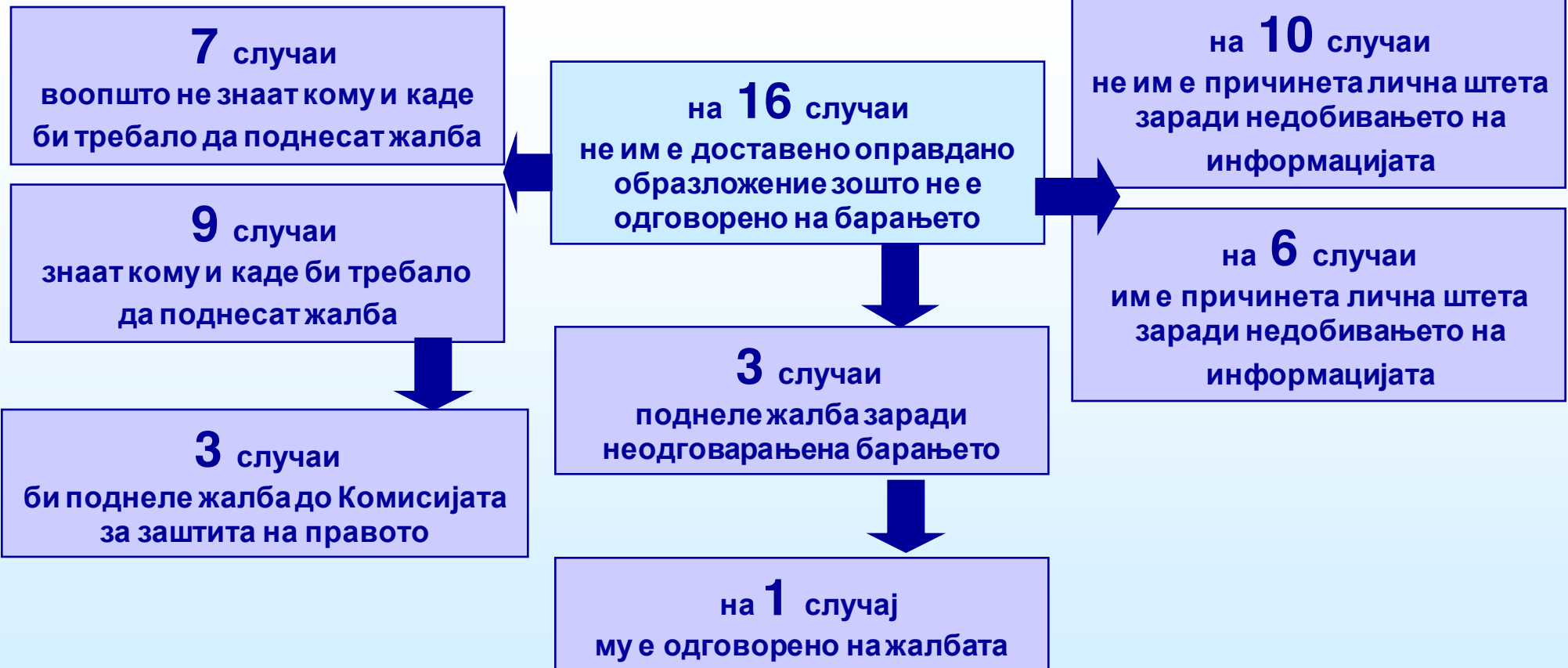
■ Во однос на искуството на испитаниците за времето на чекање за информацијата која ја барале, најчесто повторуван одговор е времетраење од околу 30 дена

	Случаи	%
Ќе се обидам повторно	26	45
Ќе поднесам жалба	19	32
Ќе се откажам	3	4
Ќе фатамврски (пријатели)	7	12

■ Кон алтернативни решенија на оваа ситуација би посегнале околу 12% што зборува за нивната недоверба дека следењето на нормативните упатства ќе ги доведе до решение на проблемот-одговор на барањето.

■ Во ситуација кога не ја добиваат бараната информација најголем број од испитаниците (45%) истакнуваат дека не се откажуваат и се обидуваат повторно, што зборува за нивната силна мотивираност и истрајност во настојувањето да ја добијат потребната информација.

■ Најчеста форма во која им била доставена бараната информаци на граѓаните, е по пошта (25%), потоа лично (24%) итн. Од вкупно 59 испитаници кои што поднеле барање на 16 се уште НЕ им е одговорено. На 14 случаи НЕ им е доставено оправдано образложение зошто не е одговорено на барањето.

■ Како причина за долгото траење на постапката, 15 испитаници ја наведуваат инертноста на институциите додека само 1 испитаник ја наведува причината поднесено непотполно барање.

■ Најмногу анкетирани иматели на информации беа од државни институции (20), претставници на локална самоуправа (8), судска власт и јавни установи (по 5), образовни институции (4), политички партии и правни и физички лица кои вршат јавни овластувања (по 3) и здравствени установи (2).

Прашање: Дали граѓаните премногу очекуваат од тоа што овој закон нуди?

	Случаи	%
Да	33	66.0
Не	8	16.0
Не знам	9	18.0
Вкупно	50	100.0

■ Перцепцијата на имателите на информациите врз база на нивното досегашно искуство во процесот на имплементација на законот е дека граѓаните имаат големи очекувања од она што законот го нуди. Иако се активни учесници во процесот на реализирање на барањата на граѓаните, 18% од службените лица не можат да проценат дали граѓаните премногу очекуваат од овој закон.

Прашање: Дали граѓаните го користат своето законско право за слободен пристап до информациите?

ДА 66%

НЕ 34%

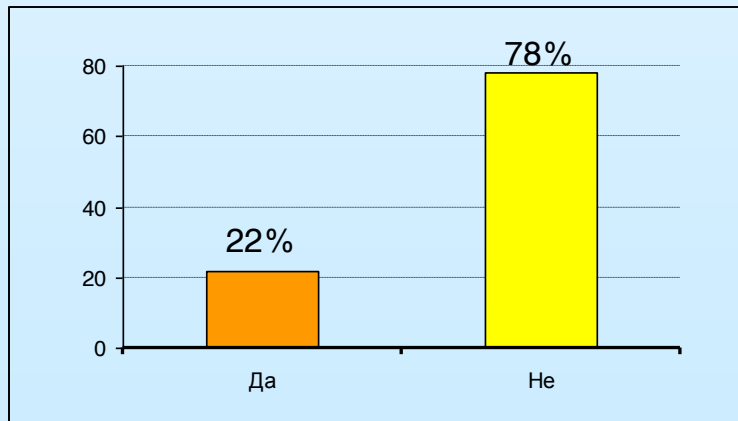
■ 14 иматели или 82% причината за тоа ја гледаат во неинформираноста на граѓаните.

Прашање: Дали има расчекор помеѓу она што се декларира како транспарентност во работата на државните институции и она што во пракса се спроведува?

	Случаи	%
Да	12	24.0
Не	33	66.0
Не знам	5	10.0
Тотал	50	100.0

■ Околу 24% имаат став дека дискрепанца постои и дека она што се декларира како транспарентност на институциите, не е во склад со реалната ситуација во праксата.

Прашање: Дали имате потешкотии при имплементирање на законот за слободен пристап до информации?

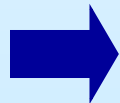
■ Како лица кои се директно инволвирани во процесот на имплементација на законот, најголемиот број од интервјуираните иматели (78%) се изјаснуваат дека немаат потешкотии при реализирањето на барањата.

Прашање: Дали законот предвидува посебни критериуми што треба да ги исполнува службеното лице-имателот на информации?

	Случаи	%
Да	16	32.0
Не	32	64.0
Не знам	2	4.0
Тотал	50	100.0

■ Околу 2/3 (64%) интервјуирани иматели се изјасниле дека ваков релевантен критериум не постои. Останатите 32% сепак сметаат дека законот предвидува критериум за избор на службени лица. Овој контрадикторен резултат упатува на неинформираност на самите иматели дали постои или не постои воопшто критериум за избор на вработен за оваа позиција.

од **32** иматели или **64%**
 кои не сметаат дека законот
 предвидува критериум
 за избор на службени лица

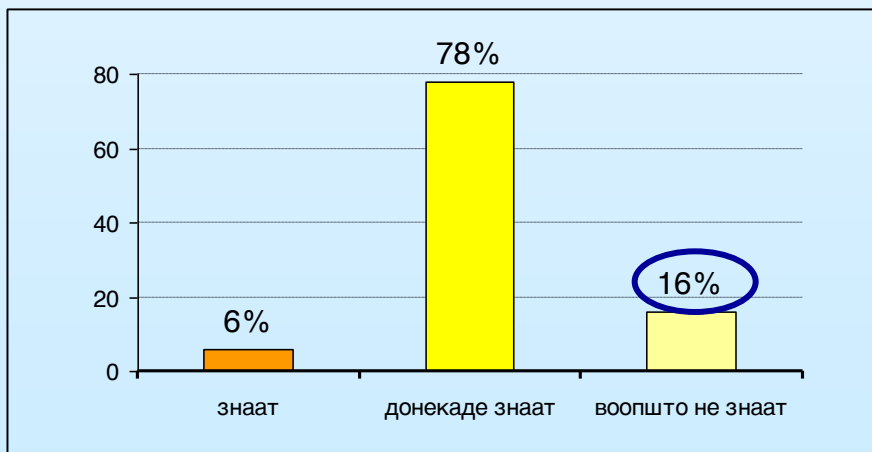
56% сметаат дека постоењето на
 овој критериум би придонел за
 успешна реализација на законот

34% сметаат дека ова не е важен
 фактор кој што би направил некаква
 позитивна промена во
 реализацијата на законот

Прашање: На кој начин е најлесно граѓаните да ги добијат информациите од јавен карактер во вашата институција?

■ Околу 52% од имателите сметаат дека е тоа *директниот контакт* со граѓаните, додека 16% го издвојуваат *интернетот* како средство за информирање. Како помалку корисни ги наведуваат, *писмениот пат, медиумите, информирање преку службен весник и постоењето на приемен ден за граѓаните од страна на институциите.*

Прашање: Колку сметате дека граѓаните знаат за законот за слободен пристап до информации (кои барања се во согласност со законот а кои не се)?

■ Околу 16% од имателите врз основа на своето досегашно искуство сретнувајќи се секојдневно со барања од граѓаните ценат дека тие воопшто не знаат кои барања се во согласност со законот а кои не се

Прашање: Каков тип на писмени барања најчесто поднесуваат граѓаните во вашата институција?

		Каков тип на писмени барања најчесто поднесуваат граѓаните во вашата институција?						Тотал	
		Имотно правен карактер, урбанизам	Финансии, цени, плати	Немало барање до сега	Документи, податоци, акти, списи, информации	Поплаки, молби	Неадекватни барања		Не знае
државни институции		3	2	2	11	1		1	20
		50.0%	18.2%	28.6%	61.1%	25.0%		50.0%	40.0%
судска власт				1	1	3			5
				14.3%	5.6%	75.0%			10.0%
локална власт		3	4		1				8
		50.0%	36.4%		5.6%				16.0%
јавни претпријатија (јавни установи)			3		2				5
			27.3%		11.1%				10.0%
здравствени установи				2					2
				28.6%					4.0%
правни и физички лица кои вршат јавни					1		1	1	3
					5.6%		50.0%	50.0%	6.0%
образовни институции			1		2		1		4
			9.1%		11.1%		50.0%		8.0%
политички партии			1	2					3
			9.1%	28.6%					6.0%
Тотал		6	11	7	18	4	2	2	50
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100%	100.0%

■ Типот на барања кои граѓаните најчесто ги поднесуваат се однесуваат на документи, податоци, акти, списи и информации кои што најчесто упатени до државните институции,

■ Како главна причина издвоена од страна на анкетираниите иматели на информации заради која наидуваат на потешкотии при одговарање на барањата на граѓаните е **непрецизноста во структурирањето на барањата**.

■ **Непрецизноста на барањата** истовремено е и еден од најсилните фактори кои ја успоруваат и отежнуваат работата на имателите во излегувањето на пресрет на барањата на граѓаните.

ПРЕДЛОЗИ ЗА НАДМИНУВАЊЕ НА ПОТЕШКОТИИТЕ:

- Едукација на граѓаните
- Попрецизни барања од граѓаните
- Интервенција во законот
- Критериум за избор на службени лица

НАЈСЛАБИ СТРАНИ ВО ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ НА ЗАКОНОТ:

- Неинформираност на граѓаните
- Законски пропусти
- Инертност на институциите
- Необучен кадар
- Технички проблеми
- Организациони потешкотии

Прашање: Дали сметате дека имаше доволно време од донесувањето на законот за слободен пристап до информации до стартот на неговата примена?

ДА 66%

НЕ 34%

■ Во однос на обезбедениот грејс период за имплементирање на законот 66% од анкетираниите иматели имаат позитивна перцепција, односно сметаат дека било предвидено доволно време од донесување на законот до стартот на неговата примена. Напроти нив, 34% согласно своето искуство и проблемите со кои што се сретнуваат сметаат дека времето кое што било предвидено не било доволно.

Прашање: Дали сметате дека постапката за реализирање на барањата на граѓаните во законскиот рок се запазува?

ДА 78%

НЕ 14%

НЕ ЗНАМ 8%

ПРИЧИНИ:

- Неажурност на администрацијата
- Неедуцираноста и некомпетентноста на кадарот
- Самата природа на проблемот кој некогаш бара повеќе време за реализација од предвиденото

Прашање: Дали добивате жалби од граѓаните заради непочитување на законскиот рок од ваша страна за одговор на барањето информација од јавен карактер?

НЕ 76%

МНОГУ РЕТКО 18%

ДА, ПОНЕКОГАШ 4%

ДА, ЧЕСТО 2%

■ Во распределбата на обврските на имателите на информации околу 64% од анкетираниите сметаат дека се одговорни за реализирање на жалбите на граѓаните кои што ценат дека не се надлежни за овие обврски. Ова е уште еден показател дека законот не ги дефинира јасно улогите, обврските и одговорностите на вршителите на должноста имател на информации од јавен карактер.

■ Во контекст на одговорноста и компетентноста за одговарање на жалбите на граѓаните имателите на информациите опфатени во истражувањето како орган должен да одговори најфреквентно ја издвојуваат Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер (58%)

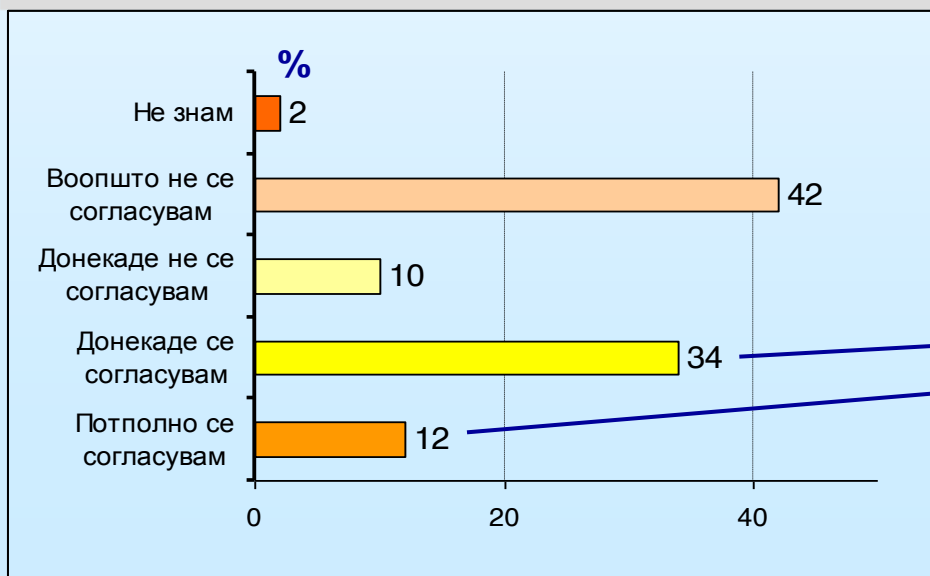
■ Перцепцијата на имателите на информациите е дека жалбите кои ги поднесуваат граѓаните најчесто се однесуваат на:

- Самиот одговор на барањето и
- На времетраењето на процедурата за реализација на барањето

СУГЕСТИИ И ИДЕИ ЗА ПОЕФИКАСНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗАКОНОТ:

- Информирање на граѓаните (преку медиумски кампањи и средби со граѓаните)
- Обука на имателите на информации
- Зголемување на буџетот на Комисијата за заштита на правото
- Зголемување на буџетот на институцијата
- Измена на законот
- Независност на извршната власт

Прашање: Колку се согласувате или не се согласувате со мислењето дека во некои случаи граѓаните не ги добиваат бараните информации заради тоа што кај некои службеници постои страв од давање информации?

Информациите кај кои што постои доза на несигурност, имателите не можат да превземат одговорност да ја пласираат истата

Прашање: Дали во вашата институција се применуваат одредени санкции согласно законот ако не им овозможите пристап на граѓаните до информација од јавен карактер?

Прашање: Дали сте се соочиле со барања од граѓани доставени на другите јазици?

